Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
PAOLO MENGOZZI
esitatud 15. detsembril 2011 [1]

Kohtuasi C-604/10

Football Dataco Ltd
Football Association Premier League Ltd
Football League Limited
Scottish Premier League Ltd
Scottish Football League
PA Sport UK Ltd
versus
Yahoo! UK Limited
Stan James (Abingdon) Limited
Stan James PLC
Enetpulse APS

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Ühendkuningriik))

Direktiiv 96/9/EÜ — Andmebaaside õiguskaitse — Jalgpalli võistluskalendrid — Autoriõigus

1. Käesolevas kohtuasjas peab Euroopa Kohus täiendama oma kohtupraktikat, mis käsitleb võimalust kaitsta jalgpalli võistluskalendreid vastavalt direktiivile 96/9/EÜ andmebaaside õiguskaitse kohta (edaspidi ka „direktiiv”). [2] 2004. aastal selgitas Euroopa Kohus, et nende kalendrite suhtes ei saa põhimõtteliselt kohaldada kaitset direktiivis ette nähtud nn *sui generis* õiguse alusel. Nüüd tuleb kontrollida raamistiku täielikkuse huvides, kas ja missugustel tingimustel kohaldatakse kaitset, mida pakub autoriõigus.

I. Õiguslik raamistik

2. Direktiivis 96/9/EÜ on nähtud ette, et andmebaasi suhtes võidakse kohaldada kahte erinevat liiki kaitset. Esiteks võidakse selle suhtes kohaldada autoriõigusega tagatud kaitset, mis on määratletud artiklis 3 järgmiselt:

„1. Vastavalt käesolevale direktiivile kaitstakse sisu valiku või korralduse poolest autori intellektuaalseks loominguks olevaid andmebaase sellistena autoriõiguse alusel. Mingeid muid kriteeriume nende niisuguse kaitse alla sobivuse kindlaksmääramiseks ei rakendata.

2. Käesoleva direktiiviga ettenähtud andmebaaside autoriõiguse kaitse ei laiene nende sisule ning sellega ei piirata nimetatud sisu suhtes kehtivaid õigusi.”

1 — Algkeel: itaalia.

2 — – Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 1996. aasta direktiiv 96/9/EÜ (EÜT L 77, lk 20; ELT eriväljaanne 13/15, lk 459).

3. Seejärel on artiklis 7 ette nähtud teist liiki kaitse, nn *sui generis* kaitse andmebaasidele, mille ettevalmistamine nõudis „olulist investeeringut”:

„1. Liikmesriigid sätestavad andmebaasi tegija õiguse keelata andmebaasi kogu sisust või kvantiteedilt või kvaliteedilt olulisest osast väljavõtte tegemist ja/või selle taaskasutamist, kui selle andmebaasi sisu kogumiseks, kontrollimiseks või esitamiseks on tehtud kvalitatiivselt ja/või kvantitatiivselt oluline investeering.

[...]

4. Lõikes 1 sätestatud õigust kohaldatakse olenemata sellest, kas vastav andmebaas on autoriõiguse või muude õigustega kaitstav või mitte. Veel kohaldatakse seda olenemata sellest, kas vastava andmebaasi sisu on autoriõiguse või muude õigustega kaitstav või mitte. Andmebaaside kaitsmine lõikes 1 ettenähtud õigusega ei piira nende sisu kohta kehtivaid õigusi.”

4. Direktiivi artiklis 14 on käsitletud selle kaitse ajalist kohaldamist. Eelkõige on nimetatud artikli lõikes 2 toodud norm, mida tuleb kohaldada juhul, kui andmebaas oli autoriõigusega kaitstud enne direktiivi jõustumist, kuid see ei vasta selle direktiivi kohaselt niisuguse kaitse nõuetele:

„[...] juhul kui liikmesriigis käesoleva direktiivi avaldamise kuupäeval autoriõigusega kaitstud andmebaas ei vasta artikli 3 lõikes 1 sätestatud autoriõigusega kaitsmise kriteeriumidele, ei lühenda käesolev direktiiv selles liikmesriigis eespool mainitud kaitsekorra alusel antud kaitse järelejäänud tähtaega”.

II. Asjaolud ja menetlus põhikohtuasjas ning eelotsuse küsimused

5. Äriühingud Football Dataco Ltd jt (edaspidi „Football Dataco jt”) korraldavad Inglismaal ja Šotimaal jalgpallivõitlusi. Seejuures töötavad nad välja ja avalikustavad nende võistluste raames igal aastal toimuvate kõikide matšide loetelu. Vastaspooled Yahoo! UK Limited jt (edaspidi „Yahoo jt”) kasutavad kõnesolevaid jalgpalli võistluskalendreid, et edastada teateid ja teavet ning/või korraldada kihlvedusid.

6. Football Dataco jt paluvad sisuliselt Yahoo jt-l maksta enda välja töötatud jalgpalli võistluskalendrite kasutamise eest tasu. Nad taotlevad kalendritele direktiivi alusel kaitset, mis põhineb kas autoriõigusel või *sui generis* õigusel.

7. Siseriiklikud kohtud välistasid kaitse *sui generis* õiguse alusel, sest Euroopa Kohus on juba võtnud selles küsimuses hiljuti väga selge seisukoha neljas kohtuotsuses, mille suurkoda kuulutas välja 2004. aasta novembris.[3] Leides, et võimaliku autoriõigusel põhineva kaitse küsimus on seevastu veel lahtine, sest seda ei tõstatatud 2004. aastal lahendatud kohtuasjades, peatas eelotsusetaotluse esitanud kohus menetluse ja esitas järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Mida tähendab direktiivi 96/9/EÜ artikli 3 lõikes 1 kasutatud mõiste „sisu valiku või korralduse poolest autori intellektuaalseks loominguks [olevad] andmebaas[id]” ja täpsemalt:

   a) kas intellektuaalne pingutus ja oskus andmete loomisel tuleb jätta arvesse võtmata;

   b) kas sõnastus „valik või korraldus” hõlmab olulise lisanduse tegemist varem olemas olnud andmeüksusesse (näiteks jalgpallimatši kuupäeva kindlaksmääramine);

3 — 9. novembri 2004. aasta otsused kohtuasjas C-46/02: Fixtures Marketing (EKL 2004, lk I-10365); kohtuasjas C-203/02: The British Horseracing Board jt (EKL 2004, lk I-10415); kohtuasjas C-338/02: Fixtures Marketing (EKL 2004, lk I-10497) ja kohtuasjas C-444/02: Fixtures Marketing (EKL 2004, lk I-10549).

c) kas mõiste „autori intellektuaalne looming” eeldab autorilt rohkemat kui olulist vaeva ja oskust ja kui, siis mida?

2. Kas direktiiviga on vastuolus andmebaaside autoriõigused, mis tulenevad siseriiklikest õigusnormidest, kuid mida ei ole direktiiviga ette nähtud?”

III. Esimene eelotsuse küsimus

8. Oma esimeses eelotsuse küsimuses palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt Euroopa Kohtul täpsustada, missugustel tingimustel võidakse andmebaasi kaitsta direktiivi 96/9/EÜ alusel autoriõigusega. Õigesti vastamiseks on kõigepealt vaja ülevaatlikult kirjeldada Euroopa Kohtu praktikat jalgpalli võistluskalendrite osas ning seejärel kontrollida, missugused on direktiivis ette nähtud kahte liiki kaitse – autoriõiguse ja *sui generis* õiguse – omavahelised seosed.

A. *Euroopa Kohtu praktika selles valdkonnas*

9. Euroopa Kohtu praktikas, mis käsitleb andmebaaside kaitset – tuginen eelkõige eespool viidatud 2004. aasta novembri kohtuotsustele – on selgitatud kahte põhiaspekti, mida tuleb praeguste eelotsuse küsimuste analüüsimisel arvesse võtta.

10. Esiteks tuleb jalgpalli võistluskalendrit ka siis, kui see koosneb lihtsalt matšide loetelust, käsitada andmebaasina direktiivi tähenduses.[4] Seda on pidanud enesestmõistetavaks nii eelotsusetaotluse esitanud kohus kui ka kõik märkusi esitanud isikud ning seda ei ole seega vaja rohkem arutada.

11. Teiseks ei vasta jalgpalli võistluskalender nõuetele, mis peavad olema direktiivi artikli 7 kohaselt täidetud, et andmebaasi võiks kaitsta *sui generis* õigusega. Seda seepärast, et kalendri koostamine, st teatava hulga juba olemasolevate elementide (igat matši puudutavate andmete) lisamine loetelusse ei nõua mingit pingutust, mida peaks tegema andmete kogumiseks, kontrollimiseks või esitamiseks.[5] Ka seda aspekti peab eelotsusetaotluse esitanud kohus – nagu märkisin – enesestmõistetavaks (kuigi mõned põhikohtuasja pooled püüdsid saavutada selle, et Euroopa Kohtule esitatakse mõned küsimused ka *sui generis* õiguse kohta) ning ta piirdus oma küsimustes seepärast sellega, et käsitles ainult kaitset autoriõiguse alusel.

B. *Seos autoriõigusel põhineva ja sui generis kaitse vahel*

12. Teine asjaolu, mida tuleb tingimata selgitada enne, kui asuda analüüsima esimest küsimust, puudutab nende kahe direktiivis ette nähtud kaitseliigi seost. Kohaldatavate õigusnormide sõnastuse põhjal võib nimelt tekkida küsimus, kas autoriõigusel põhineva kaitse ja *sui generis* kaitse vahel ei ole mitte *hierarhilist seost*. Niisuguse tõlgenduse kohaselt, mis tugineb autoriteetsel materjalile[6] ning millele viidati kaudselt ka mõnes kohtuistungil esitatud märkuses, peetakse *sui generis* kaitset teise tasandi kaitseks, mille võib anda, kui andmebaas ei ole nii originaalne, nagu on vaja, et seda kaitstaks autoriõigusega. Sellisel juhul välistab asjaolu, et Euroopa Kohus välistas oma 2004. aasta novembris tehtud otsustes jalgpallivõistluste puhul (nn „väiksema”) *sui generis* kaitse, automaatselt ka (nn „suurema”) kaitse, mis põhineb autoriõigusel.

4 — Eespool 3. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas C-444/02: Fixtures Marketing (punktid 23–36).

5 — Eespool 3. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas C-46/02: Fixtures Marketing (punktid 44–47).

6 — Vt selle kohta eelkõige siseturu peadirektoraadi 12. detsembri 2005. aasta töödokument *First evaluation of Directive 96/9/EC on the legal protection of databases*, mis on kättesaadav komisjoni veebilehel.

13. Direktiivi tähelepanelik analüüs näitab siiski, et niisugune tõlgendus ei ole õige ning et neid kahte liiki kaitset tuleb pidada teineteisest täiesti sõltumatuks, mida näivad olevat aktsepteerinud ka kõik käesolevas kohtuasjas märkusi esitanud isikud, sealhulgas komisjon.

14. Tuleb nimelt märkida, et direktiivis on juba nende kahe kaitse ese erinev. Esiteks on autoriõigusel põhinev kaitse keskendatud peamiselt andmebaasi *struktuurile*, st viisile, kuidas selle autor on selle konkreetselt loonud, mis puudutab lisatava materjali valikut või selle esitamise moodust. Artikli 3 lõikes 2 on pealegi selgelt täpsustatud, et selles artiklis ette nähtud autoriõigus „ei laiene [andmebaasi] sisule", mida võib kaitsta autoriõigusega sõltumatult, kuid mis ei ole kaitstud ainuüksi seepärast, et on lisatud kaitstud andmebaasi. Põhjenduses 15 on märgitud, et autoriõiguse kaitse „peab hõlmama andmebaasi struktuuri". Seevastu *sui generis* kaitse on lihtsalt õigus keelata *andmebaasis sisalduvate andmete* väljavõtte tegemise ja/või taaskasutamise toimingud. See õigus on antud mitte selleks, et kaitsta andmebaasi originaalsust ennast, vaid selleks, et hüvitada jõupingutus, mis on tehtud selles sisalduvate andmete kogumiseks, kontrollimiseks ja/või esitamiseks.[7]

15. Teiste sõnadega võib andmebaasi seega kaitsta sõltuvalt juhtumist kas ainult autoriõiguse, ainult *sui generis* õiguse, mõlema või mitte kummagagi.

C. *Mõiste „andmebaas" direktiivi tähenduses*

16. Asjaolu, et need kaks võimalikku andmebaasi kaitsmise liiki on – nagu äsja nägime – teineteisest täiesti sõltumatud, ei tähenda siiski, et mõiste „andmebaas" – niisugusena, nagu Euroopa Kohus on selle määratlenud oma 2004. aasta novembri otsustes – peab olema nende kahe õiguse liigi puhul erinev. Vastupidi, minu veendumuse kohaselt peab see mõiste olema tingimata sama. Ei ole mingit mõtet anda normatiivakti kahte eri artiklit tõlgendades direktiivi põhimõistele, mis on määratletud selle artiklis 1, erinevat ulatust ilma ühegi aluseta tekstis, kui neile jääb pealegi kogu nende väärtus, kui neid tõlgendatakse, lähtudes ühtsest mõistest „andmebaas". Autoriõigusega võib kaitsta andmebaasi struktuuri, samal ajal kui *sui generis* õigus kaitseb selle sisu, kuid see ei nõua kuidagi, et oleks kaks erinevat mõistet „andmebaas".

17. Niisuguses olukorras selgitas Euroopa Kohus, et direktiiviga tagatud kaitse ulatus *ei hõlma andmete loomise etappi, vaid ainult nende kogumise, kontrollimise ja esitamise etappi.*[8] Teisisõnu peab tõlgendaja „andmebaasi" määratlema, veendudes, et eristab andmete loomise hetke – mida direktiivis ei ole käsitletud – selgelt nende andmete kogumise või väljatöötamise hetkest, mis on vastupidi oluline siis, kui tehakse kindlaks, kas niisugust andmebaasi peaks kaitsma või mitte.

18. Euroopa Kohus on andmete loomise ja nende lisamise vahel niisugust vahet teinud seisukohas *sui generis* kaitse kohta. Minu arvates on siiski tegemist kaalutlustega, mis käsitlevad üldisemalt mõistet „andmebaas" ennast direktiivi tähenduses. Niisugune täpsustus selgitab lisaks lõplikult, et direktiiviga kaitstakse *andmebaaside loomist* – kahes aspektis, milleks on struktuur ja andmete kogumine – *kuid selles ei käsitleta andmete kui niisuguste kaitset*. Lisaks on direktiivi eesmärk soodustada teabe kogumise ja sellele juurdepääsu saamise süsteemide loomist,[9] mitte andmete loomist. Euroopa Kohus on mõistet „andmebaas" käsitlevas arutluskäigus lisaks korduvalt rõhutanud andmebaasi lisatud andmete iseseisvat informatiivset väärtust.[10]

7 — Eespool 3. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas C-46/02: Fixtures Marketing (punkt 39). Vahemärkusena võib nentida, et näib, et direktiivi artikli 7 itaaliakeelses versioonis on nõutud, et oluline investeering oleks seotud andmete kogumise, kontrollimise ja esitamisega. Seevastu teistes keeleversioonides on kasutatud sidesõna „või" ja Euroopa Kohtu tõlgendus on sellega kooskõlas: oluline investeering võib väärida kaitset ka siis, kui see puudutab ainult andmete kogumist, ainult kontrollimist või ainult esitamist.

8 — Eespool 3. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas C-444/02: Fixtures Marketing (punktid 39 ja 40) ja otsus kohtuasjas C-338/02: Fixtures Marketing (punkt 25).

9 — Eespool 3. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas C-444/02: Fixtures Marketing (punkt 28).

10 — *Ibidem* (punktid 29 ja 33–35).

19. Asjaolu, et direktiivis ei ole kordagi arvesse võetud andmete loomise toiminguid, on lisaks täiesti loogiline ka autoriõiguse seisukohast, sest – nagu direktiivis on rõhutatud – andmeid *kui niisuguseid võib kaitsta autoriõigusega*, kui vastavad nõuded on täidetud, ning seda sõltumata andmebaasi autoriõiguse olemasolust.

20. Pean ka märkima, et käesolevas kohtuasjas näib mõte, et jalgpalli võistluskalendrite kaitsmiseks kasutatakse autoriõiguse kaitset, juba ise teataval määral erakordne. Nagu ma juba eespool märkisin, kaitstakse autoriõigusega andmebaasi puhul peamiselt selle „välist" osa, milleks on struktuur. Nagu me aru saame, kasutavad Yahoo jt võistlusi korraldavate äriühingute välja töötatud *andmeid*, mitte võimalikku viisi, kuidas need äriühingud andmeid avalikustavad. Täiesti põhjendatult oli enne selle kohaldamise välistamist Euroopa Kohtu 2004. aasta otsustega ainus kaitse liik, mida võistlusi korraldavad äriühingud võimalikuks pidasid, *sui generis* kaitse, millega kaitstakse – nagu nägime – pigem andmebaasi sisu (või õigemini selle sisu kogumiseks ja esitamiseks tehtud jõupingutust) kui selle struktuuri. Autoriõiguse kasutamine näib siin olevat hädaabinõu, mille järele haaratakse seetõttu, et Euroopa Kohus välistas *sui generis* kaitse. Pealegi ei ole sugugi kindel, et võimaliku autoriõigusel põhineva kaitse olemasolu jalgpalli võistluskalendrite puhul takistab Yahoo jt praegust tegevust, mis – niipalju, kui ilmneb kohtutoimikust – näib piirduvat sellega, et kasutatakse töötlemata andmeid (erinevate matšide kuupäevi, ajakavasid ja meeskondi), mitte andmebaasi struktuuri.

21. Öeldu alusel saab nüüd hakata analüüsima neid kolme alaküsimust, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus esitas. Vastus nendele alaküsimustele võimaldab anda – nagu näeme – koondvastuse esimesele eelotsuse küsimusele.

D. *Esimese eelotsuse küsimuse punkt a*

22. Esimeses nendest kolmest alaküsimusest küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult, kas andmebaasi lisatavate andmete loomise tegevus läheb arvesse, kui tehakse kindlaks, kas seda andmebaasi peaks kaitsma autoriõigusega.

23. Vastus küsimusele tuleneb otseselt sellest, mida märkisin eespool direktiivis kasutatud mõiste „andmebaas" kohta, mis on tingimata ühtne mõiste. Andmete *loomiseks* tehtud jõupingutused ei lähe arvesse, kui hinnatakse õigust kaitsele autoriõiguse alusel, täpselt samuti nagu need ei lähe Euroopa Kohtu juhise kohaselt arvesse, kui hinnatakse õigust *sui generis* kaitsele. Andmete loomine on tegevus, mis jääb väljapoole direktiivi kohaldamisala.

24. Ülejäänu osas tuleb märkida, et kui andmete loomise toimingud ei lähe – nagu Euroopa Kohus on kinnitanud – arvesse *sui generis* kaitse puhul, mis on tihedamalt seotud andmete ja nende hankimisega, tuleb need toimingud ammugi kõrvale jätta, kui tegemist on kaitsega autoriõiguse alusel, mis on andmete kogumisega nõrgemini seotud ja keskendatud pigem nende esitamisele.

E. *Esimese eelotsuse küsimuse punkt b*

25. Teises alaküsimuses palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul selgitada, kas andmebaasi sisu „valik või korraldus" – mille analüüs võimaldab kontrollida, kas on täidetud tingimused kaitsmiseks autoriõigusega – võib seisneda ka olulises asjakohases lisanduses varem olemasolnud andmetesse.

26. Küsitakse sisuliselt, kas „valikuks või korralduseks", millest piisab, et tagada kaitse artikli 3 alusel, on näiteks asjaolu, et andmebaasi lisatud elemendile antakse hiljem konkreetseid omadusi. Eelotsusetaotluse esitanud kohus toob näiteks selle, kui määratakse kindlaks kahe jalgpallimeeskonna vahelise matši kuupäev.

27. Arvan, et äsja toodud alaküsimuses lähtutakse valest eeldusest. Nimelt *tuleb asuda seisukohale*, et konkreetse võistluse iga matši kõik andmed *määrati kindlaks enne andmete lisamist andmebaasi*. Nagu Euroopa Kohus on juba selgitanud, ei ole jalgpalli võistluskalendri puhul andmebaasi lisatavad lähteandmed kõik meeskonnad või võimalikud kuupäevad, *vaid iga planeeritud üksiku matši konkreetsed asjaolud* (kuupäev, meeskonnad, koht jne).[11] Teiste sõnadega asetub iga matši kõikide asjaolude kindlaksmääramine andmete loomise etappi – mis jääb, nagu nägime, direktiivis ette nähtud kaitse kohaldamisalast välja – ning seda ei saa pidada andmete andmebaasis korraldamise tulemuseks või tagajärjeks.

28. Eelotsusetaotluse esitanud kohus näib seevastu lähtuvat eeldusest, et andmebaasi lisatakse praktikas mõned lihtsad loetelud: kõik võistlusest osa võtvad meeskonnad, kõik kuupäevad ja kõik matšide võimalikud ajakavad. Sellest vaatevinklist toimub iga matši konkreetsete asjaolude (asjaomased meeskonnad, päev ja kellaaeg) kindlaksmääramine *pärast* lähteandmete sisestamist andmebaasi. Niisugune kindlaksmääramine on andmebaasi *produkt*.

29. Minu arvates on faktiliste asjaolude selline tõlgendus ekslik. Andmebaasi ei lisata mitte meeskondade, kuupäevade ja võimalike ajakavade üldisi loetelusid. Andmebaasi lisatakse hoopis juba kõik kavandatud üksikmatšid, *igaüks koos täielike asjaoludega*: kellaaeg, kuupäev, meeskonnad. Üleminek üldistelt loeteludelt (näiteks meeskonnad A, B, C, D jt, kuupäevad x, y, z jne) üksikmatšide kindlaksmääramisele (näiteks meeskond A meeskonna B vastu kuupäeval x) *leiab aset andmete loomise etapis*, mis eelneb nende andmete andmebaasi lisamisele.

30. Üsna üksikasjalikud märkused, mille esitasid põhikohtuasja hagejad, et näidata, et iga konkreetse matši asjaolude kindlaksmääramine ei ole puhtautomaatne ning nõuab hoopis märkimisväärset oskust ja pädevust, on seega asjakohatud. Niisugune tegevus eelneb täielikult andmebaasi loomisele ja on sellest eraldatud.

31. Äsja esitatud tõlgendust kinnitab Euroopa Kohtu sama kohtupraktika, eelkõige kohad, milles rõhutatakse, et andmebaasi üksikutel koostisosadel peab olema iseseisev informatiivne väärtus.[12] Minu arvates ei saa pidada tõeliselt „informatiivseks" meeskondade, kuupäevade ja ajakavade üldisi loetelusid. Niisugune väärtus saab olla ainult iga üksiku matši kõikidel asjaoludel koos.

32. See öeldud, leian, et kõnealusele alaküsimusele tuleb juhul, kui see on esitatud teoreetiliselt ja arvestamata käesoleva kohtuasja asjaolusid, vastata jaatavalt. Teiste sõnadega võib see, kui varem olemas olnud andmeüksustele antakse oluline väärtus – seeläbi, et need andmed lisatakse andmebaasi – kujutada endast „sisu korraldust", mida tuleb autoriõigusega kaitsmise eesmärgil arvesse võtta. Minu meelest ei ole kahtlust, et direktiivi mõtte seisukohast võib asjaolu, et andmete lisamine andmebaasi annab neile väärtust või tähendust juurde, olla asjakohane, kui antakse tervikhinnang, kas seda andmebaasi peaks kaitsma autoriõigusega. See ongi lisaks just selle õigusnormi eesmärk, sest viimasega soovitakse kaitsta seda, mida andmebaas „lisab" mingil viisil võrreldes lähteandmetega, mis on sinna sisestatud. Elemendid, mis iseloomustavad jalgpallivõistluse matše, on aga *kõik* osa lähteandmetest ega ole nende andmebaasi lisamise tagajärg.

F. *Esimese eelotsuse küsimuse punkt c*

33. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu kolmas alaküsimus Euroopa Kohtule käsitleb mõistet andmebaasi autori „intellektuaalne looming". Seda mõistagi seoses asjaoluga, et direktiivi artiklis 3 on autoriõigusega kaitsmise tingimuseks kehtestatud just see, et andmebaas peab olema sisu valiku või korralduse poolest selle autori intellektuaalne looming. Eelkõige küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas selleks, et olla intellektuaalne looming, piisab märkimisväärsest töö ja oskuste panustamisest (*significant labour and skill*).

11 — Eespool 3. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas C-46/02: Fixtures Marketing (punktid 41 ja 42), otsus kohtuasjas C-338/02: Fixtures Marketing (punkt 31) ja otsus kohtuasjas C-444/02: Fixtures Marketing (punkt 47).

12 — Vt eespool 10. joonealune märkus.

34. Ka selles kolmandas alaküsimuses lähtutakse väga tõenäoliselt nagu eelmiseski alaküsimuses eeldusest – minu arvates väärast – et jõupingutused, mida teevad võistlusi korraldavad äriühingud võistluse erinevate matšide meeskondade, kuupäevade ja ajakavade kindlaksmääramiseks ja mis kahtlemata nõuavad teatavat hulka tööd ja organiseerimiskogemust, on seotud andmebaaside loomisega. Tegelikult tuleb need jõudpingutused – nagu eespool märgitud – paigutada hoopis eelnevasse, andmete loomise etappi, mis ei lähe arvesse, kui hinnatakse, kas andmebaasil on õigus kaitsele.

35. Igal juhul isegi siis, kui me selle kaalutluse kõrvale jätame ja analüüsime siseriikliku kohtu küsimust teoreetiliselt, on vastus minu arvates kindel: autoriõiguse kaitse sõltub sellest, kas andmebaasi iseloomustab „loominguline" nüanss, ning ei piisa sellest, et andmebaasi loomine nõudis tööd ja oskusi.

36. Me teame, et liidus valitsevad erinevad nõuded originaalsuse taseme osas, mida on üldiselt vaja, et anda autoriõiguse kaitse.[13] Konkreetselt on liidu mõnes liikmesriigis – millele on omane *common law* traditsioon – kriteeriumiks, millest lähtutakse, tavapäraselt „töö, oskused või jõupingutus" (*labour, skills or effort*). Sel põhjusel näiteks olid Ühendkuningriigis andmebaasid üldiselt enne direktiivi jõustumist autoriõigusega kaitstud. Andmebaas oli kaitstud autoriõigusega, kui selle autor pidi selle loomiseks tegema teatava jõupingutuse või kasutama teatavat oskust. Seevastu kontinentaalõiguse traditsiooniga riikides nõuti autoriõigusega kaitsmiseks üldiselt, et teoses oleks midagi loomingulist või see väljendaks mingil viisil autori isiksust, kuigi alati on välistatud igasugune teose „kunstilise" külje või laadi hindamine.

37. Selles osas ei ole aga kahtlust, et direktiivis on autoriõigusega kaitsmise puhul valitud mõiste „originaalsus", mis ületab andmete kogumiseks ja nende andmebaasi sisestamiseks vajaliku lihtsa „mehaanilise" jõupingutuse. Et andmebaasi kaitstaks autoriõigusega, peab see olema selle autori „intellektuaalne looming", nagu on märgitud direktiivi artiklis 3. See väljend ei jäta ruumi kahtlustele ning selles on kasutatud autoriõiguse kontinentaalõiguslikule traditsioonile tüüpilist sõnastust.

38. On selge, et seda, millal on tegemist „intellektuaalse loominguga", ei ole võimalik lõplikult määratleda üldises sõnastuses. Tegemist on hinnanguga, mis ei ole käesoleval juhul vajalik, nagu ma märkisin. Igal juhul kui niisugune hinnang on tarvis anda, siis peab seda tegema siseriiklik kohus, lähtudes iga üksiku juhtumi konkreetsetest asjaoludest.

39. Euroopa Kohtul on olnud võimalus anda selle kohta mõned juhised ning ta on eelkõige rõhutanud, et direktiivi artikliga 3 andmebaasidele tagatud autoriõiguse kaitse eeldab – nagu ka direktiivi 91/250[14] artikli 1 lõikega 3 arvutiprogrammidele ja direktiivi 2006/116[15] artikliga 6 fotodele tagatud autoriõiguse kaitse – et „need on algupärased ehk autori enese intellektuaalne looming".[16]

40. Selles küsimuses on Euroopa Kohtul olnud ka võimalus märkida, et autori intellektuaalse loominguga on tegemist siis, kui teos peegeldab tema isiksust: nii on see siis, kui autor sai selle puhul teha vabu ja loomingulisi valikuid.[17] Ta täpsustas lisaks, et üldiselt ei ole vajaliku originaalsusega tegemist siis, kui teose omadused on tingitud selle tehnilisest otstarbest.[18]

13 — Juba komisjoni esitatud direktiivi esialgses ettepanekus, mis kandis 13. mai 1992. aasta kuupäeva (KOM(92) 24 (lõplik)), oli siseriiklikke lahknevusi originaalsuse osas kirjeldatud põhjustega, mille tõttu tuli andmebaaside kaitse ühtlustada (vt punkt 2.2.5).

14 — Nõukogu 14. mai 1991. aasta direktiiv 91/250/EMÜ arvutiprogrammide õiguskaitse kohta (EÜT L 122, lk 42; ELT eriväljaanne 17/01, lk 114).

15 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/116/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kaitse tähtaja kohta (kodifitseeritud versioon) (ELT L 372, lk 12).

16 — 16. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-5/08: Infopaq International (EKL 2009, lk I-6569, punkt 35). Lisaks tuleb märkida, et kolmes äsja viidatud direktiivis on kasutatud termineid, mis mõnes keeles on identsed, samal ajal kui teistes (näiteks itaalia keeles) näitavad selgelt – olles küll veidi erinevad – seadusandja kavatsust tähistada sama mõistet.

17 — 1. detsembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-145/10: Painer (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, punktid 88 ja 89).

18 — 22. detsembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-393/09: Bezpečnostní softwarová asociace (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, punkt 49).

41. Direktiivi vastuvõtja soovis sisuliselt leida teatavat kompromissi liidu erinevates liikmesriikides direktiivi vastuvõtmise ajal valitsenud suundade vahel või neid kokku sobitada. Autoriõigusekohase kaitse puhul valiti kontinentaalõiguse traditsiooniga riikide „rangem" paradigma, samal ajal kui *sui generis* kaitse puhul kasutati kriteeriumit, mis on praktikas lähedasem *common law*' traditsioonile.[19]

42. Nagu näha, on tegemist pigem üldiste juhistega, mida ei ole pealegi vaja siin põhjalikumalt analüüsida, sest nagu ma eespool märkisin, jalgpalli võistluskalendri puhul kasutatakse andmebaasis sõltumatuid ja juba täielikke andmeüksusi, *mis ei saa andmebaasi lisamise läbi enam tähendust juurde*.

43. Asjaolu, et andmebaaside kaitsmiseks autoriõigusega peab olema täidetud üsna range originaalsuse nõue, ei tähenda mõistagi, et „mehaanilised" jõupingutused andmete kogumiseks on direktiivi arvestades asjakohatud. Vastupidi, selle *sui generis* kaitset käsitleva artikli 7 põhieesmärk on just niisuguse tegevuse kaitse. Asjaolu, et Euroopa Kohus on välistanud selle kohaldamise jalgpalli võistluskalendrite puhul, ei muuda seda üldises mõttes vähem tähtsaks.

44. Sellegipoolest võib ka jalgpalli võistluskalendrit teatavatel tingimustel põhimõtteliselt kaitsta autoriõigusega, kui selle autor toob selle praktilisel loomisel sisse piisavalt originaalseid elemente. Näiteks kalendrit, mida iseloomustab matšide äratoomise teatav viis ning milles on kasutatud värve ja muid graafilisi elemente, võib kahtlemata olla vaja kaitsta autoriõigusega direktiivi alusel. See kaitse piirdub siiski sellega, et hõlmab esitamise *viisi*, mitte selles sisalduvaid andmeid. Käesoleval juhul ei näi, et võistlusi korraldavate äriühingute valmistatavat jalgpalli iseloomustaks võistluskalendrit mingisugune andmete esitamise originaalne viis; selle asjaolu kontrollimine on siiski siseriikliku kohtu ülesanne, kusjuures ta peab seda tehes arvesse võtma ka eespool toodud Euroopa Kohtu juhiseid.

G. *Järeldus esimese eelotsuse küsimuse kohta*

45. Kolme alaküsimuse analüüs võimaldas selgitada andmebaaside direktiivi alusel autoriõigusega kaitsmise mõningaid peamisi aspekte. Eelkõige selgus, et andmete loomiseks tehtud jõupingutus ei lähe arvesse, kui hinnatakse õigust andmebaasi kui niisuguse kaitsele (esimene alaküsimus). Teiseks nägime, et kuigi uute elementide lisamine olemasolevatele andmetele kui nende andmebaasi sisestamise tulemus võib olla tähelepanuväärne, kui hinnatakse, kas on õigus kaitsele, ei toimu juhul, kui andmebaasi sisestatakse teatav hulk jalgpallimatše, mingit juba olemasolevate andmete „rikastamist" (teine alaküsimus). Lõpuks ilmnes, et lihtsalt jõupingutustest või oskustest ei piisa, et muuta andmebaas autoriõigusega kaitstavaks intellektuaalseks loominguks (kolmas alaküsimus). Nende tähelepanekute põhjal on nüüd võimalik sõnastada vastus esimesele eelotsuse küsimusele.

46. Teen seega Euroopa Kohtule ettepaneku vastata esimesele eelotsuse küsimusele nii, et andmebaasi võib kaitsta autoriõigusega direktiivi 96/9/EÜ artikli 3 alusel ainult siis, kui see on selle autori originaalne intellektuaalne looming. Selle hindamisel ei saa võtta arvesse andmete loomise tegevust. Jalgpalli võistluskalendri puhul on andmete loomise tegevuseks iga üksiku matši kõikide asjaolude kindlaksmääramine.

IV. Teine eelotsuse küsimus

47. Teises eelotsuse küsimuses palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul öelda, kas direktiivis ette nähtud kaitse autoriõiguse alusel on ainus seda liiki kaitse, mis on andmebaasi puhul võimalik, või vastupidi: siseriikliku õigusega võib sama kaitse tagada ka andmebaasidele, mis direktiivi kohaselt vajalikele nõuetele ei vasta.

19 — Vt selle kohta ka eespool 6. joonealuses märkuses viidatud komisjoni töödokument (punkt 1.1).

48. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib ise oma määruses selgelt, et tal on üksnes üsna kergeid kahtlusi, kuidas peaks vastama, ning tõepoolest on võimalik see küsimus kiiresti lahendada. On kindel, et direktiiviga on andmebaaside autoriõigusega kaitsmise valdkonda ammendavalt ühtlustatud ja see ühtlustamine ei võimalda anda enam mingeid õigusi siseriiklikul tasandil.

49. Ainuüksi direktiivi põhjenduste sõnastus näitab üheselt, et niisugune oli seadusandja tahe. Näiteks põhjenduses 3 on märgitud:

„siseturu funktsioneerimist kahjustavad olemasolevad erinevused tuleb kõrvaldada ning uute esilekerkimine tuleb ära hoida, sellal kui siseturu funktsioneerimist või ühendusesisese infoturu arengut negatiivselt mittemõjutavaid erinevusi ei ole vaja kõrvaldada ega nende esilekerkimist ära hoida”.

50. Põhjenduses 12 on väljendatud samasuguseid mõtteid:

„niisugune investeerimine kaasaegsetesse informatsiooni säilitamise ja töötlemise süsteemidesse ei saa ühenduses toimuda, kui andmebaaside tegijate õiguste kaitsmiseks ei kehtestata stabiilset ja ühtset õiguskaitsekorda”.

51. Argument, mis küsimuse lõplikult lahendab, on siiski minu arvates direktiivi artikkel 14. Selles sättes on nähtud ette eriline üleminekukord andmebaaside osas, mida varem kaitsti siseriiklike õigusnormide alusel autoriõigusega, kuid mis ei vasta nõuetele, mis peavad olema täidetud kaitsmiseks autoriõigusega direktiivi alusel. Need andmebaasid jäävad ülejäänud kaitseperioodiks, mis määrati direktiivile eelneva siseriikliku korra alusel, autoriõigusega kaitstuks. On ilmselge, et sellel sättel ei oleks mingit mõtet, kui pärast direktiivi jõustumistki võiks siseriikliku õigusega tagada ilma ajaliste piiranguteta kaitse andmebaasile, mis ei vasta direktiivis kehtestatud nõuetele. Kui see oleks nii, kohaldataks sõltumatult edasi „siseriiklikku” autoriõigust ega oleks mingit vajadust näha ette üleminekunormi andmebaaside osas, mis ei ole direktiivi tähenduses piisavalt originaalsed, et nende suhtes peaks kohaldama niisugust kaitset.

52. Teisele eelotsuse küsimusele tuleb seepärast vastata nii, et direktiiv ei võimalda tagada siseriikliku õigusega autoriõiguse kaitset andmebaasile, mis ei vasta selle direktiivi artiklis 3 kehtestatud nõuetele.

V. Ettepanek

53. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Court of Appeali eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Andmebaasi võib kaitsta autoriõigusega nõukogu 11. märtsi 1996. aasta direktiivi 96/9/EÜ andmebaaside õiguskaitse kohta artikli 3 alusel ainult siis, kui see on selle autori originaalne intellektuaalne looming. Selle hindamisel ei saa võtta arvesse andmete loomise tegevust. Jalgpalli võistluskalendri puhul on andmete loomise tegevuseks iga üksiku matši kõikide asjaolude kindlaksmääramine.

2. Nimetatud direktiiv ei võimalda tagada siseriikliku õigusega autoriõiguse kaitset andmebaasile, mis ei vasta selle direktiivi artiklis 3 kehtestatud nõuetele.